http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection
Jeff and Toby Herr Collection
05/08/2006

JOVANOVIĆ, Aleksandar
Former Yugoslavia Witnesses Documentation Project
Serbian
RG-50.585*0015

DVD 1

U ovom intervjuu Slobodan Jovanović govori o deportacijama srpske populacije iz sela Veliko Nabrđe. Objašnjava koje tehnike su korišćene kako bi svi stanovnici bili uhvaćeni, kako su transportovani do logora, odnosno koje uslove su imali tokom putovanja i u samom logoru. Takođe, govori i o vladajućoj političkoj strukturi u to vreme u Nezavisnoj drzavi Hrvatskoj i njenom udelu u progonu stanovništva.

[01:] 00:31:15 – [01:] 01:10:10

Veliko Nabrđe, Slavonija, Hrvatska; govori o porodici, sa 10 - 11 godina ima ideju da će biti rata jer se seća važnih događaja koji su prethodili vojnim intervencijama; govori o jedinicama hrvatske vojske koja je razoružavala redovnu armiju; selo je imalo oko 1200 stanovnika 96% Srba dok su ostali narodi bili Hrvati, Nemci i Mađari; pre rata su na srpskim kućama i radnjama bili ispisani kukasti krstovi i slova ŽAP (Živeo Ante Pavelić); unapred je pripreman raspad Jugoslavije; vojska Jugoslavije je u neredu, vojnici su razoružavani, Hrvati nisu želeli da brane Jugoslaviju, samo je nešto Srba ostalo u vojsci; Vlatko Maček tada[nji predsednik Vlade je već oformio vojsku od oko 200.000 hrvatskih vojnika; bila pretresana mu je kuća jer je otac bio učitelj i viđen građanin, 2 sestre, majka, otac i on; morali su da budu prisutni tokom pretresa kako ne bi bili neopravdano optuženi za posedovanje nečega što nije postojalo u kući; crne uniforme sa ustaškom uniformom, posle nemačke sivo-maslinaste uniforme; veoma brzo po početku rata su počela hapšenja; otac mu se sklonio u prvom trenutku tako da je 6.avgusta 1941. uhapšena majka sa još troje meštana; postavljen je ultimatum da će, ako se ne predaju tri muška begunca, cela porodica biti uhapšena; njih trojica su se posle 2-3 meseca vratili i odmah su bili pušteni iz pritvora, što je bio mamac za sve one koji su pobegli da se budu uhapšeni,, ali oni nikada nisu bili pušteni na slobodu.

[01:] 01:10:11 – [01:] 01:20:59

Crkva je trebalo da bude srušena ali će ona stradati mnogo kasnije; zahtevano je od Srba da uzmu katoličku veru; ovom ritualu su prisustvovali katolički sveštenici i Slovenci koji su doseljeni na teritoriju Slavonije i koji su živeli u imućnijim kućama; razlog za prekrštavanje je bila uredba koju je donela hrvatska država o potrebi da su građani države imaju katoličku veru, uredba o zabrani venčavanja Hrvata sa ne-arijevskim narodima, zabrani kretanja bez plave trake; sve je bilo publikovano u javnim novinama; 15. Jula 1942. Dolazi u selo podoficirska škola sa 60 pitomaca koji se smeštaju u prostorije škole i jedinica domobrana koja je završila akcije na Kozari, dok je njegov otac po drugi put uhapšen; delovalo je da su pomirljivi i da neće od njih stradati ali 11.avgusta 1942. deportacija je izvršena, u zaprežna kola su stavljene dragocenosti i zimska odeća dok su ljudi bili potrpani u stočne vagone i deportovani prvo u Đakovo a zatim u Jasenovac; zabluda je da su ustaše izvršile genocid, oni su neposredni izvršioci dok je pravi genocid vršila NDH (Nezavisna država Hrvatska); to nije bila „takozvana“ tvorevina kako je nazivana u Titovo vreme, već prava država sa svim organima vlasti: sudovima, vojskom,

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

vladom...; vagoni su bili pretrpani, nije bilo vazduha, neke žene su se porodile; po dolasku u Jasenovac vrši se trijaža, stari i invalidi na jednu stranu a sposobni za rad na drugu; iz vagona za žene i decu izvedene su devojke i mlade žene i odvedene u Gradinu gde su bile zatvorene u kuće isprskane krvlju; u takvoj kući je bila i njegova sestra; ipak devojke su te devojke vratile nazad u vagone da bi kasnije odvedene na prisilan rad u Nemačku.

[01:] 01:21:00 – [01:] 01:30:03

Različita su bila pravila, nekada su dečaci od 14 godina ostajali sa majkama a nekada ne; on je imao 11 godina i ostao je sa majkom; tada nema fizičkog maltretiranja; muškarci su odvedeni dalje dok su stari odvojeni i odvedeni u Gradinu da bi iste večeri bili ubijeni; svedočenja o ovome su davali grobari koji su radili u grupama na terenu a vraćali se u logor da prespavaju i o svojim aktivnostima su pričali; voz stiže u Okučane koji su od sela udaljeni 60 km a odatle do Stare Gradiške (16km) išli su peške noseći stvari na leđima; zbog bake koja je bila starija žena, oni su se nalazili na kraju kolone a ustaše su je više puta udarale kako bi požurila; sve stvari su bile razbacane jer je preteško bilo da se nosi; u Staroj Gradiški sve stvari su morale da budu ostavljene svešteniku Vrbanu; nakon toga svi bivaju oterani u Kulu, deo paviljona logora u Staroj Gradiški u kome se već nalazio određen broj osoba.

[01:] 01:30:04 – [01:] 01:40:57

U tom objektu se nalaze Jevrejke i žene koje su mesec dana pre toga dovedene sa Kozare; slika Jevrejki koje su građanke u veoma lošem stanju, mršave veoma teško su uspevale da se prilagode takvom životu; svi su spavali napolju na šljunku, hrana je bila jako loša; oko hiljadu ljudi je bilo na tom prostoru; nije bilo tanjira niti bilo koje posude u kojima bi mogla voda da bude prenošena; njegova majka je uspela da nađe kapuljaču u koju je moglo da stane oko dve litre vode što je bila ukupna količina za ceo dan; vrućine su bile velike i to je bilo nedovoljno tečnosti; posle nekoliko dana došlo je do odvajanja starih žena, bolesnih, trudnica, sposobnih za rad i dece;
sa početka intervjua informacija o Jevrejima koji su živeli u selu i koji su pokupljeni pre Srba i odvedeni u logor u Đakovo; njihova sudbina je tragična; u to vreme veliki broj Hrvata je bio u Hrvatskoj seljačkoj stranci za koju se smatra da je razlog rasturanja Jugoslavije; seoski sveštenik je u toku noći deportovan u logor Slavonska Požega a zatim u Srbiju; u stočnim vagonima su uslovi bili veoma loši, svi su stajali, kočenja su bila nagla, postojala je nada da će deportovanje biti u Srbiju kao što je bio slučaj sa prvim deportovanima, ali je destinacija bila Jasenovac.

DVD 2

[02:] 02:00:35 – [02:] 02:10:47

Govori o naredbi da se sva deca do 14 godina odvoje a da ostale žene ostanu; pomenuto je i da su postojale razlike u načinu na koji su žene reagovale kada su im oduzimali decu; deca su odvedena u drugi deo kampa, gde je postojao i deo u kome su na patosu ležala sva deca starosti do tri godine; dan nakon što je ostavljeno jedno od tako malo komšijske dece, utvrđeno je da su sva deca odvedena iz te prostorije; deca koja su u kampu bila već mesec dana, od bitke na Kozari videli su da su deca uvijena u ćebad bila stavljena u kamione i nekuda odvedena; kasnije je potvrđeno u publikacijama da su ta deca ubijena u gasnim komorama; u tom logoru deca su ostala još nekoliko dana a zatim kamionima ih odvezli do Okučana; istog dana su majke

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

pomenute dece i starije sestre naterane da peške odu do logora u Sisak odakle su dalje poslate u Nemačku; ponovo je napravljena podela, muška i ženska deca su odvojena; majka je mlađu sestru obukla u muško odelo tako da su zajedno bili u vagonu; distanca između Zagreba i Okučana je 123km a put je trajao tri dana i dve noći, bez vode i hrane; tokom putovanja su nekoliko puta vrata bila otvarana i zatvarana da bi nešto vazduha ušlo u vagone; primećeno je da su neka deca već preminula u vozu; jedanput kada su vrata bila otvorena Jovanović je video da je nemački oficir ošamario ustašu i odonda su vrata stalno stajala otvorena; na jednoj od stanice pojavile su se žene koje su donele vodu; konačno stigli su u Zagreb gde im je oduzeta odeća

[02:] 02:10:48 – [02:] 02:18:39

Izlazeći iz vagona, video je da je bilo dece koja nisu mogla da izađu jer se pretpostavlja das u bila mrtva. Na Ilici ih vode u Gluhonijemi zavod gde su ih mladići pretukli, ustaška omladina u sivim košuljama i kratkim pantalonama i kravatama; to su bili mladići iz Bosne koji su ostali bez roditelja, do 16 godina starosti koji su ispoljavali veliku brutalnost; događaj koji je upečatljiv desio se s jeseni kada je bilo šljiva i kada se jedan od dečaka popeo na drvo da ubere šljivu dok ga je neko iz okolnih zgrada gađao ciglom koja ga jae pogodila i on je u padu pao na gvozdenu ogradu i umro; nakon prvog fizičkog maltretiranja odvode ih u baraku koja je bila pokrivena slamom; sledećih dana su dobijali po dva obroka koja su bila bolja nego u Staroj Gradiški; deca nisu znala šta će dalje biti sa njima; njihova majka budući obrazovana žena, radial je u administraciji logora u Sisku; uspela je da kontaktira rođaka u Zagrebu koji je zbog povlaščenog položaja (Crnogorci su imali taj status) uspeo da izvuče Jovanovića kao sedmo dete iz logora dok je njegova sestra koja je bila bolesna izašla nekoliko nedelja kasnije;

[02:] 02:18:40 – [02:] 02:32:54

Govori o očevicima zločina koji su uglavnom bili u Jasenovcu; posle rata su se žene vratile u selo jer nema muškaraca niti dece manje od tri godine; nazvano je selo crnih marama; ali neki muškarci koji su pobegli u partizane kao i neki koji su preživeli logore, vraćaju se tako das u uspeli da obnove selo za 10 do 15 godina, ali agrarnom reformom oduzimanja zemlje seljacima koji su imali preko deset hektara selo opet stagnira, da bi 63. godine selo bilo iseljeno za potrebe vojnog poligona; taj polygon nije bio upotrebljen 24 godine jer je jedina namera bila da se u srpska sela dosele Hercegovci tako da se stanovnici raseljavaju, uglavnom u Vojvodini; njegova porodica je ostala bez bake Dragice, otac je ostao u Jasenovcu i radio na nasipu odakle je prebačen na seosko gazdinstvo u Međeđu gde su saznali da je učitelj; po naređenju Luburića, komandanta svih logora u Hrvatskoj određena su deca da ih učitelji; otac je zatim odveden u Zagreb u zatvor na Savskoj cesti gde maltretiran; trebalo je da budu prebačeni nazad za Jasenovac ali on je uspeo da pobegne; deda nije odveden u logor jer je pretučen u kući i od posledica je umro; razlog zašto je pretučen je činjenica da je Srbin i ta tvrdnja je potkrepljena radovima glavnih ideologa NDH

[02:] 02:32:55 – [02:] 02:35:54

Govori o činjenicama koje su propuštene tokom intervjua; pominje dolazak komunista pre dolaska oficirske škole koji drže miting na kome pozivaju ljude da se priključe njihovom pokretu; narod je u odnosu na osobe koje su bile pominjane na mitingu osetio da je to pokret koji neće zastupati srpske interese; kada je bilo potrebno da se uzme hrana ili da se ostave ranjenici partizani su dolazili u srpska sela, ali kada su odvođeni u logor niko nije uradio ništa da to bude sprečeno; Jovanović smatra da je i najmanja vojna akcija partizana mogla da umanji broj žrtava; partizani nisu nijednu kolonu zatočenika presreli i pokušali da spasu ljude; Pavle Jakšić, načelnik

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

hrvatske vojske 44 godine je garantovao da su partizani mnogo jači od ustaša i da je Jasenovac mogao da bude razoren bez problema da je postojala politička volja;

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.